Projekt COMENIUS - multilicence pro školy

Alena Škaloudová

Ústav pedagogických a psychologických výzkumů,
Pedagogická fakulta UK, Myslíkova 7, Praha 1

V poslední době získal projekt Comenius řadu programů jako multilicence pro školství v České republice. Každá škola v ČR má nyní možnost zdarma a legálně používat řadu osvědčených programů. Vzhledem k tomu, že tyto programy se tak mohou stát vybavením každé školy, měl by s nimi alespoň rámcově být seznámen každý, a to i budoucí, učitel. Měl by také vědět, jak je možné tyto programy získat.

Ve svém referátu bych se chtěla zmínit o způsobu, jak si je možné programy opatřit a dále stručně informovat o jednotlivých programech, které jsou k dispozici. Pokud mi zbude čas, uvedla bych praktické poznámky k některým programům určeným pro prostředí MS-DOS, které nejsou popsány v příručkách, a některým problémům, které při práci s programy nastávají.

Seznam distribučních míst, kde je možné bezplatně programy získat je přílohou tohoto referátu. Programy je možné získat také na všech školách zařazených do projektu Comenius, jejichž adresy byly uveřejněny v týdeníku Učitelské noviny 3/94. Programy se dodávají na disketách 3.5" 1.4MB výměnou za čisté naformátované diskety. Pro výměnu disket je přednostně stanoven termín na středu. Přesto se doporučuje, abyste se pro jistotu telefonicky domluvili předem. Navíc se tak lze dozvědět, které programy jsou momentálně v daném distribučním místě k dispozici a kolik disket je třeba vzít s sebou. Předem počítejte nejméně s dvaceti disketami pokud budete mít zájem o všecny programy. Doporučuje se výměnu disket provádět osobně, s poštovním stykem jsou špatné zkušenosti.

Školy, které obdrží uvedené programy, je mohou dále šířit stejným způsobem. Je jen potřeba vést jednoduchou evidenci o tom, které programy a kterým školám byly dodány. Můžete k tomu použít formuláře, které jsou uloženy na jedné z disket pod jmény AKCE_COM.ENI a AKCE_T.602. Popsané formuláře je třeba předat vámi zvolenému distribučnímu středisku, které je pak hromadně předá Comeniu.

Programy akce Comenius lze rozdělit zhruba do tří skupin. Největší část tvoří programy softwarové sady v rámci společné akce Comenius - Software 602. Dále jsou to různé výukové programy převážně z oblasti přírodních věd a nakonec programy určené pro školy zapojené do projektu Comenius, které obsahují například účetnictví, češtinu pro WINDOWS a novější verze programů z druhé skupiny. Seznam programů je druhou

přílohou tohoto referátu. Informace o těchto programech byla uveřejněna také v učitelských novinách 11/94.

1. Programy softwarové sady v rámci společné akce Comenius - Software 602 :

- textový editor TEXT602 verze 3.0 - obsahuje kromě programu T602 také program K602 - kartotéka pro práci s databázovými soubory a rezidentní programy HC602, APOLLO602, HFT602, PCXTF602.
- M602 verze 2.0 česky komunikující nadstavba MS DOS.
- CALC602 verze 1.5 - tabulkový kalkulátor pro prostředí MS-DOS.
- WINTEXT602 verze 2.1 - český textový editor pro prostředí Windows.
- WINBASE602 - český databázový systém pracující v prostředí Windows.

Dokumentaci je možno si objednat nebo přímo zakoupit u firmy Software 602, Pod pramenem 3, 140 00 Praha 4, tel. 421 368 nebo 423 817, fax 421 105. Stručná pomůcka pro práci s textovým editorem T602 je uložena také na jedné z poskytovaných disket v souborech POPIS602.TXT a OBSAHQUI.TXT. Programy pro tisk formulářů a pro tisk příručky T602 je nutno tisknout pomocí textového editoru T602.

2. Výukové programy pro celé školství. Stručná informace o těchto programech byla uveřejněna v učitelských novinách 11/94. Multilicence se týká těchto programů:

- EDUCO - obecná chemie. Jedná se o soubor výukových programů obsahujících témata: Elektronová konfigurace atomu. Nukleony. Rozpustnost. Reakční teplo. Chemická rovnováha. Program nemá oddělenu výukovou a testovací část. Otázky jsou kladeny v rámci výuky a ve výuce nelze dále pokračovat, pokud není nalezena správná odpověď. Výuka je vedena formou pokusů a názorných příkladů.
- CHEMIE UTILIA je systém programů určený pouze pro střední školy. Obsahuje kapitoly: Analytická reakce kationtu. Aparatura. Výpočty v odměrné analýze. Binární sloučeniny prvků. Názvosloví kyselin. Názvosloví oxidů. Příprava roztoku. Adice elektrofilní. Názvosloví uhlovodíku I a II. Přehled derivátů. Substituce nukleofilní. Substituce radikálová.
- PERIODICKÁ TABULKA PRVKŮ je program také určený pouze pro střední školy. Je to rozsáhlá interaktivní databáze fyzikálních a chemických vlastností prvků.
- SKUPINY PRVKŮ je opět program určený pouze pro střední školy. Obsahuje kapitoly: Alkalické kovy. Prvky skupiny berylia. Halogeny. Chalkogeny.
- FAMULUS 3.1 je program pro výpočty, modelování a simulaci

přírodních dějů.

- BUŇKA je velmi názorný program, který pokrývá středoškolskou látku týkající se rostlinné buňky, jejích struktur a pochodů. Má výukovou a testovou část, která končí udáním procenta úspěšnosti. Při nesprávné odpovědi uvádí správnou odpověď. Po dokončení celého testu je nutno udat heslo, které je "O.K.". Potom je možno si vybrat nový test, výpis špatně zodpovězených otázek, změnit počet otázek v testu nebo se vrátit do výukové části programu.

- KAREL IV se vymyká z řady programů pro výuku přírodních věd. Je souborem údajů o téměř pěti stech členech panovnických rodů a státnících, kteří se v průběhu půldruhého tisíciletí vystřídali v čele českého státu. K jeho ovládání je potřeba mít myš.

- LOGO pro WINDOWS slouží pro výuku logického programování v jazyce LOGO.

- KAREL 3D je program pro výuku základů struturovaného programování známý již z doby osmibitových počítačů, vhodný zejména pro základní školy.

- COCKA je výukový, testovací a simulační program pro výuku zobrazení tenkou čočkou. Pracuje v prostředí WINDOWS.

3. Pro školy, zapojené do projektu COMENIUS, jsou dále uvolněny produkty:
   - TEXTANT
   - CHEMIE ČIPERA II
   - FAMULUS 3.5
   - WINCZ legalizace
   - AVAST + upgrade
   - ABRA - účetnictví.

Protože tyto programy nejsou uvolněny pro celé školství, neuvádím je v seznamu programů uvedených jako příloha 2 tohoto referátu.

V rámci akce Comenius je možno obdržet také některé rezidentní programy, které jsou rozšířením textového editoru T602 a nejsou popsány v příručce T602. Stručně bych uvedla jejich funkci a přednosti. Jsou to programy HC602, APOLLO602, HFT602, PCXTF602.

Program HC602 je jediný z rezidentních programů zmíněných v uživatelské příručce T602, a to sice pod názvem Orion. Je určen ke snímání obrazovek a jejich výřezů a k ukládání takto získaných informací do souborů ve formátu TIFF (parametr "zařízení" nastaven na "soubor") nebo k přímému tisku na tiskárnu (LPT 1). Při tisku na tiskárnu je nutno volit parametr "barva" reverse, při ukládání do souboru TITT naopak normal. V manuálu je chybně uvedena aktivace programu, správně je Ctrl+Alt+O.

Vedle programu HC602 existuje ještě další program pro zpracování grafických souborů - PCXTF602. Je určen ke konverzi souborů obsahujících grafické informace ve formátu PCX do formátu TIFF. Program se spouští z příkazové řádky operačního systému: PCXTF602 PCX_soubor TIFF_soubor [/BI/C], kde parametr B znamená bílé pozadí a parametr C pozadí černé.

Program APOLLO602 slouží pro práci s uživatelskými slovníky, lze je třídit, doplňovat editovat a jinak upravovat (např. převádět do znakové podoby a naopak).

Program HFT602 slouží pro formátováni textu. Oproti formátovacím funkcím, které jsou přímo v editoru T602, má následující přednosti:

- Sám rozpoznává jednotlivé odstavce, a tak se značně zjednodušuje obsluha a snižuje počet formátovacích informací, které je třeba zadat (jedním formátovacím příkazem lze formátovat i několik odstavců najednou).

- Umí spojovat rozdělená slova i v případě, že na konci řádku je "normální" pomlčka.

- Umožňuje velmi snadno také formátovat odstavce s předsazením, tj. uvozené pomlčkou, pořadovými čísly atp.

Nevýhododou je zdlouhavost při používání tohoto programu, je třeba psát řídící znaky do textu, vracet se do editoru z operačního systému a moc nepomůže ani to, že je pro formátovací znaky vytvořeno makro.

Za zmínku možná ještě stojí, že textový editor T602 může pracovat také s azbukou. Pro spouštění editoru v ruském módu je určen dávkový soubor T602r.bat nebo je možné spustit textový editor s parametrem / R. Soubory fontů a definičních souborů pro EPSON/IBM kompatibilní tiskárny jsou označeny *r*.dst. s programy softwarové sady v rámci společné akce Comenius

Nakonec bych ráda uvedla poznámku k tisku grafů vytvořených programem CALC602 v tiskových souborech textového editoru TEXT602. Problém nastává různým nastavením velikosti grafů. Velikost se udává celočíselně v centimetrech v programu C602 a v počtu úhozů a řádek na stránku v textovém editoru T602. Při tisku pak dochází ke zdvojování popřípadě vynechání některých bodů grafu, a to jak ve svislém, tak i horizontálním směru. Když jsem si přepočetla počet úhozů a počet řádek na centimetry, vyšlo mi, že nejlépe by bylo používat následující nastavení stránky: délka řádky 59 úhozů (15.01 cm) a počet řádek na stránku 26 (11.02 cm). V praxi se však ukázalo optimální nastavení 59 úhozů na řádku a 27 řádků na stránku.

Závěrem bych chtěla říci, že bezplatná distribuce řady programů školám je opravdu záslužnou akcí, a že se díky jí projekt Comenius stal známý i ve školách, které dříve stály mimo.

Příloha 1

Seznam distribučních míst pro šíření programů akce Comenius

KSVI MFF UD Malostranské nám.25, 118 00 Praha 1 RNDr.Rudolf Kryl	tel.:(02) 532 132 l.218 fax: (02) 535222 Střední Čechy - gymnázia
SPŠ elektrotechnická Ječná 30, 120 00 Praha 2 Ing.Bedřich Jirouš	tel.:(02) 249 118 28 fax: (02) 290 548 Střední Čechy-ost.školy
SPŠ elektrotechnická Karla IV. č.13, 531 69 Pardubice Ing.Pavel Přívětivý	tel.: (040) 517 037 fax: (040) 516 634 Východní Čechy
Vysoká škola strojní a textilní Voroněžská 1329/13, 461 17 Liberec Ing.Klára Antlová	tel.: (048) 329 l.374 fax: (048) 273 97 Severní Čechy
Západočeská universita Klatovská 51, 306 14 Plzeň Ing.Václav Vrbík, CSc.	tel.: (019) 270 253 fax: (019) 355 22 Západní Čechy
Střední průmyslová škola Čapkova 402, 397 01 Písek Ing.Jiří Johan	tel.: (0362) 3249,4805 fax: (0362) 3249 Jižní Čechy
Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého Tomkova 38, 779 00 Olomouc RNDr.Jiří Mazura	tel.: (068) 412210 412604 Severní Morava
Přírodovědecká fakulta Masarykovy univerzity Burešova 20, 601 77 Brno doc.RNDr.Zdeněk Botek, CSc.	tel.: (05) 4132123 fax: (05) 41212568 Jižní Morava

Příloha 2

Seznam programů poskytovaných školám zdarma v rámci projektu Comenius

1. Programy společné akce Comenius - Software 602

- TEXT602 verze 3.0 - textový editor - obsahuje rovněž programy K602 (kartotéka), HC602, PCXTF602 (oba pro zpracování grafických souborů), APOLLO602 (pro práci s uživatelskými slovníky), HFT602 (formátovací) - *3 instalační diskety*
- M602 verze 2.0 česky komunikující nadstavba MS DOS - *1 necelá instalační disketa*
- CALC602 verze 1.5 - tabulkový kalkulátor pro prostředí MS-DOS - *2 instalační diskety*
- WINTEXT602 verze 2.1 - český textový editor pro prostředí Windows - *4 diskety*
- WINBASE602 - český databázový systém pracující v prostředí Windows - *3 diskety*

2. Výukové programy

- EDUCO - obecná chemie - *1 disketa*
- CHEMIE UTILIA
- PERIODICKÁ TABULKA PRVKŮ
- SKUPINY PRVKŮ
- FAMULUS 3.1 - výpočty, modelování a simulace přírodních dějů - *1/2 diskety*
- BUŇKA - rostlinná buňka - *1/5 diskety*
- KAREL IV - panovníci a státníci Českébo státu - *1/5 diskety*
- LOGO pro WINDOWS
- KAREL 3D *1/2 diskety*
- COCKA - zobrazení tenkou čočkou pro WINDOWS - *1/5 diskety*